

استفاده از نسبت های چهار گانه در طبقه بندی مفاهیم

نسبت های چهارگانه: رابطه‌ی میان مصادیق دو مفهوم کلی

نسبت های چهارگانه:

تساوی: مثال: انسان و متفکر، مثلث و سه ضلعی

تباين: مثال: اسب و انسان، مثلث و مربع

عموم و خصوص مطلق: مثال: انسان و حیوان، مثلث و شکل

عموم و خصوص من وجه: مثال: ایرانی و دانش آموز، سفید و سنگ

نکته‌ی سطح بالا در نسبت های چهارگانه

- هر مفهوم با آوردن « غیر » بر سر آن نقیض می شود. مثلا نقیض «انسان» ، «غیر انسان» است؛ مثلث ← غیر مثلث.

- اگر رابطه‌ی میان مصادیق دو مفهوم کلی تساوی باشد؛ رابطه‌ی نقیض آن دو مفهوم نیز تساوی خواهد بود.

- مثال: انسان و متفکر رابطه‌ی تساوی دارند. ← «غیر انسان» و «غیر متفکر» نیز رابطه‌ی تساوی دارند.

مثلث و سه ضلعی ← تساوی

غیر مثلث و غیر سه ضلعی ← تساوی

سخت نگیر، یاد بگیر

اگر رابطه‌ی میان مصادیق دو مفهوم کلی، عموم و خصوص مطلق باشد؛ رابطه‌ی نقیض این مفاهیم نیز عموم و خصوص مطلق خواهد بود، اما به صورت برعکس، به طور مثال رابطه‌ی میان مثلث و شکل عموم و خصوص مطلق است که شکل مفهوم عام و مثلث مفهوم خاص است. (شکل ◀ مثلث)
رابطه‌ی «غیر مثلث» و «غیر شکل» نیز عموم و خصوص مطلق خواهد بود که «غیر مثلث» مفهوم عام و «غیر شکل» مفهوم خاص خواهد بود.

(غیرمثلث ▶ غیرشکل)

نسبت‌های چهارگانه و طبقه‌بندی مفاهیم

هنگامی که مفاهیم را طبقه‌بندی می‌کنیم؛ دو امر را مشخص می‌نماییم:

۱- وجوه اشتراک مفاهیم مشابه

۲- وجوه افتراق مفاهیم غیر مشابه

برای طبقه‌بندی امور مختلف، در نظر داشتن نسبت‌های چهارگانه‌ی میان مفاهیم از اهمیت زیادی برخوردار است.

در هر طبقه‌بندی از مفهوم عام‌تر شروع می‌کنیم و به مفهوم خاص‌تر می‌رسیم؛ بنابراین هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه‌ی دیگر، رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق دارند.

مانند: (موجودات) ◀ موجودات مادی ◀ جانداران ◀ جانوران ◀ مهره‌داران ◀ پرندگان)

اما مفاهیم موجود در یک طبقه یا همان «اقسام مختلف یک مفهوم» با یکدیگر نسبت «تباین» دارند؛ مثلاً مهره‌داران و بی‌مهره‌ها که در یک طبقه وجود دارند هر دو از اقسام مختلف جانوران هستند و نسبت به یکدیگر رابطه‌ی تباین دارند.

مثال‌های دیگر: (موجودات مادی و غیر مادی، جاندار و بی‌جان، جانوران و گیاهان، مهره‌داران و بی‌مهره‌ها، ماهی‌ها و دوزیستان و پستانداران و خزندگان و پرندگان)

مدرسه مجازی آینو